

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในทศวรรษที่ 21 ทรัพยากรธรรมชาติสามารถถูกโยกย้ายข้ามประเทศได้อย่างง่ายดายจากการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรบุคคล เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้กับประเทศของตนเอง ดังนั้น ปัจจัยที่สร้างความแตกต่างในยุคสมัยนี้จึงไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติอีกต่อไป แต่เป็น “คนหรือทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource)” การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ประชาคมโลกให้ความสำคัญภายใต้ความเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ของโลกไร้พรมแดน โดยมีการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเสริมสร้างสันติภาพ ความผาสุก และการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ การเตรียมบุคลากรในชาติจึงเป็นวิชาการเตรียมการที่เอื้อต่อการประสบผลสำเร็จในระยะยาว โดยการเตรียมผ่านการให้ความรู้แก่คนในประเทศให้มีคุณสมบัติเหมาะสมกับศตวรรษหน้า เพื่อจะสามารถอยู่ในโลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน และพร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อม ด้านการศึกษาให้ตรงตามลักษณะวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ที่กำหนดให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยผ่านทางการศึกษา การพัฒนาทักษะ ศักยภาพการฝึกอบรม และการเสริมสร้างอัตลักษณ์ (ชินวรณ์ บุญเกียรติ. 2553:1) ในการหล่อหลอมความเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ

ด้วยคำว่า “อัตลักษณ์” ประกอบด้วยคำว่า อัต กับคำว่า ลักษณะ ซึ่งคำว่า อัต มาจากคำว่า อุตต แปลว่า ตน หรือตัวเอง ส่วนคำว่า ลักษณะ แปลว่า สมบัติเฉพาะตัว (ราชบัณฑิตยสถาน.2552:1001) ดังนั้นอัตลักษณ์ จึงแปลว่า ลักษณะเฉพาะตน หรือคุณสมบัติเฉพาะตัว เป็นศัพท์ที่คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ของราชบัณฑิตได้บัญญัติให้ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Self-Identity เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลซึ่งรวมถึงสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติที่แสดงออกเป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้น นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า อัตลักษณ์ ได้แก่ มาร์เซีย (Archer. 1994:17-18; citing Marcia. 1994) ได้ให้ความหมายไว้ว่า อัตลักษณ์เป็นลักษณะโครงสร้างของบุคคล มีการเปลี่ยนแปลงไปตามแรงขับ ความสามารถ ความเชื่อ เป็นลักษณะของการปรับตัวของโครงสร้างของแต่ละบุคคล ทำให้เกิดความเป็นตัวของตัวเอง รู้ถึงความเหมือน และความแตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่น และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2541:14) ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ว่าเป็นโครงสร้างของบุคลิกภาพที่เกิดจากการรู้จักตนเอง ยอมรับตนเอง เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองตามที่สังคม และวัฒนธรรมของตนกำหนดไว้ ตลอดจนรับรู้ความสามารถ ความต้องการของตนให้สอดคล้องกับสังคมนรอบข้าง ทำให้

สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานของตนเองและสังคมไปพร้อมๆกันได้ นอกจากนี้อดัมส์กับมาแชล (Adams & Marshall.1996:42) ได้อธิบายประโยชน์ของการที่บุคคลเกิดอัตลักษณ์ไว้ว่า บุคคลจะเกิดความเข้าใจตนเอง รู้ว่าตนเองเป็นเช่นไร รับผิดชอบต่อความหายนะ ความมุ่งมั่น ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิต มีการควบคุมตนเองและมีอิสระต่อการทำกิจกรรมต่างๆ เกิดความสอดคล้องระหว่างค่านิยม ความเชื่อ ความมุ่งมั่นของตนเองกับสังคม ตลอดจนเข้าใจถึงศักยภาพ การเลือกและการกำหนดชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ตามที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ตั้งปณิธานไว้ว่า “ในฐานะเป็นมหาวิทยาลัยในระบบเปิด ยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิต มุ่งพัฒนาคุณภาพของประชาชนทั่วไป เพิ่มพูนวิทยฐานะแก่ ผู้ประกอบอาชีพและขยายโอกาสทางการศึกษาต่อสำหรับทุกคน เพื่อสนองความต้องการของบุคคลและสังคมด้วยการจัดระบบการเรียนการสอนทางไกล ซึ่งใช้สื่อการสอนทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และวิธีการอื่นที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนตามปกติ” และมีพันธกิจในการผลิตบัณฑิตตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอกเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ

จากปณิธานและพันธกิจดังกล่าว ตลอดจนวิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในปี พ.ศ.2555 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจึงได้มีการกำหนดอัตลักษณ์หรือคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ 7 ประการ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์และเป้าหมายในการดำเนินงานด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีคุณภาพและศักยภาพในทุกมิติ อัตลักษณ์ 7 ประการที่นักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชพึงมี ได้แก่ ประการที่ 1 มีคุณธรรม จริยธรรม ประการที่ 2 มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ ประการที่ 3 คิดเป็น แก้ปัญหาได้ ประการที่ 4 มีความรับผิดชอบ ประการที่ 5 มีมนุษยสัมพันธ์ดี ประการที่ 6 มีความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และประการที่ 7 ทักษะทางไกลและสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง และสำหรับสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งมีพันธกิจหลักในการผลิตครูและบุคลากรด้านการศึกษาก็ได้ เพิ่มเติมอัตลักษณ์ของนักศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ไว้อีกหนึ่งประการคือ จิตวิญญาณความเป็นครู

คุณลักษณะทั้ง 8 ประการดังกล่าวข้างต้น มีความสำคัญต่อการส่งเสริมอัตลักษณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทั้ง 4 หลักสูตร ได้แก่ การแนะแนว การวัดและประเมินผลการศึกษา การศึกษานอกระบบ และเทคโนโลยีและสื่อสาร

การศึกษา ให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยสาขาวิชาจำเป็นต้องหาวิธีการที่จะพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษา เพื่อให้มีการถ่ายทอด ปณิธาน และปมเพาะคุณลักษณะที่ดั่งามทั้งหมดนี้ในตัวนักศึกษา

สำหรับการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ของบุคคล มีแนวคิดทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาที่สามารถใช้เป็นพื้นฐานของกรอบแนวคิดในการศึกษาและเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม (Psychosocial Development Theory) ของอีริกสัน (Erickson, 1968: 92-93) ได้กล่าวถึงการแสวงหาอัตลักษณ์แห่งตนของบุคคล โดยเฉพาะวัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วงวัยดังกล่าวเป็นช่วงเวลาของการเรียนรู้และแสวงหาอัตลักษณ์แห่งตน เริ่มผสมผสานอัตลักษณ์แห่งตนในแง่มุมต่างๆ ให้เข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ครอบครั้ว สังคม กลุ่มเพื่อน โรงเรียน มหาวิทยาลัย และวัฒนธรรมต่างๆ หากในช่วงนี้ได้รับการพัฒนาอัตลักษณ์แห่งตนไม่เหมาะสม ก็จะส่งผลกระทบต่อความสับสนในอัตลักษณ์ อันนำไปสู่การขาดเป้าหมายในชีวิต ไม่เข้าใจจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง ขาดความรับผิดชอบ มีแนวโน้มของการแสดงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคม มีโอกาสที่จะพบกับความสับสนในการค้นหาอัตลักษณ์ หรือที่เรียกกันว่า เกิดช่วงวิกฤติในการหาอัตลักษณ์ (Identity Crisis) ดังนั้นการสร้างและพัฒนาอัตลักษณ์สำหรับวัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นจึงเป็นสิ่งสำคัญในการหาวิธีการมาเพื่อช่วยนักศึกษาเกิดการเข้าใจตนเอง เรียนรู้และควบคุม ปรับความสมดุลระหว่างสิ่งที่อยู่ภายในตนเองกับสิ่งแวดล้อม สภาพเงื่อนไขข้อจำกัด และวิกฤตต่างๆ ให้สามารถพัฒนาอัตลักษณ์ที่ตรงกับความเป็นจริง สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ โดยเฉพาะบริบททางการศึกษาหรือสถาบันการศึกษา

การพัฒนาอัตลักษณ์ให้นักศึกษาสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การใช้กิจกรรมกลุ่มเชิงจิตวิทยา การให้การปรึกษาแบบกลุ่ม และการให้การปรึกษาเป็นรายบุคคล การบำบัดเชิงพฤติกรรม และการฝึกอบรม เป็นต้น แต่สำหรับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการใช้กิจกรรมกลุ่มเชิงจิตวิทยาเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ให้แก่ศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นวิธีการหนึ่งที่มีคุณค่า และมีประสิทธิภาพในการช่วยส่งเสริม พัฒนาคุณลักษณะ ทักษะ และอัตลักษณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการอยู่ร่วมกัน การแบ่งปัน การมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การเข้าใจสภาพสังคม ทักษะในการหาความรู้ ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะทางปัญญา ทักษะการใช้ชีวิต ทักษะการสื่อสาร และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (คมเพชร ฉัตรศุภกุล, 2530:10, 14-15) และมีเทคนิคทางจิตวิทยาที่เหมาะสมกับการพัฒนาอัตลักษณ์แต่ละด้าน เช่น การใช้เทคนิคการให้การปรึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการปรึกษาแบบ

พฤติกรรมนิยม ได้แก่ การเสริมแรง เทคนิคตัวแบบ เทคนิคการชักจูงพฤติกรรม เทคนิคการให้ข้อมูลย้อนกลับ และเทคนิคการฝึกทักษะทางสังคม (Corey. 2012:368)

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและมีความประสงค์ที่จะทำการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อเป็นประโยชน์ในเชิงนโยบาย เชิงวิชาการ และเพื่อการพัฒนาการศึกษาของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ที่เข้ามาเรียนในวิชาชีพครู ให้เป็นผู้นำ และเป็นตัวแบบของความมีอัตลักษณ์แห่งตนที่เหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำแนกตามเพศ และแขนงวิชาที่ศึกษา

2.2 เพื่อเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำแนกตามเพศ และแขนงวิชาที่ศึกษา

2.3 เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ก่อนและหลังการทดลอง

3. สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยอัตลักษณ์สูงกว่าก่อนการทดลอง

4. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ใน 8 ด้าน ได้แก่ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม 2) มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ 3) คิดเป็น แก้ปัญหาได้ 4) มีความรับผิดชอบ 5) มีมนุษยสัมพันธ์ 6) มีความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม 7) มีทักษะการเรียนรู้ทางไกล และ 8) มีจิตวิญญาณความเป็นครู

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประชากร เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ 4 แขนงวิชา ได้แก่ แขนงวิชาการแนะแนว แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา แขนงวิชาการศึกษานอกระบบ และแขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 620 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ 4 แขนงวิชา ได้แก่ แขนงวิชาการแนะแนว แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา แขนงวิชาการศึกษานอกระบบ และแขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 252 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประชากรที่ใช้ในระยะที่ 2 เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ 4 แขนงวิชา ได้แก่ แขนงวิชาการแนะแนว แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา แขนงวิชาการศึกษานอกระบบ และแขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ซึ่งได้มาจากระยะที่ 1 ของการศึกษา โดยพิจารณานักศึกษาที่มีคะแนนอัตลักษณ์ด้านที่มีคะแนนต่ำที่สุดคือ ด้านทักษะการศึกษาทางไกลและสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษา ซึ่งได้มาจากระยะที่ 1 ของการศึกษา ที่มีคะแนนอัตลักษณ์ด้านทักษะการศึกษาทางไกลและสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเองในระดับต่ำ จำนวน 15 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 อัตลักษณ์ของนักศึกษสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาที่เป็นผลรวมของนิสัย บุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรม เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ ตลอดจนจนสามารถกำหนดการตัดสินใจเลือกแนวทาง เป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับตนเองและสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมและวัฒนธรรมที่ตนเองอาศัยอยู่ อันได้แก่ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ คิดเป็น แก้ปัญหาได้ มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม มีทักษะการเรียนรู้ทางไกล และมีจิตวิญญาณความเป็นครู ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) มีคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความขยันหมั่นเพียร มีความพอเพียงและมีวินัย มีเจตคติที่เหมาะสม มีวัฒนธรรม คุณธรรม และศีลธรรมอันดี และมีจรรยาบรรณ

2) มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ หมายถึง มีความรอบรู้ในศาสตร์ที่ศึกษา มีความรอบรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้สู่การใช้ประโยชน์

3) คิดเป็น แก้ปัญหาได้ หมายถึง มีทักษะในการคิดเชิงระบบ มีทักษะในการตัดสินใจและแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้ความรู้สู่การปฏิบัติได้ แสดงความคิดเห็นที่เป็นตัวของตัวเองได้ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

4) มีความรับผิดชอบ หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความรับผิดชอบต่อองค์กร มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมทุกระดับ มีจิตอาสา และจิตสาธารณะ

5) มีมนุษยสัมพันธ์ดี หมายถึง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

6) มีความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม หมายถึง มีทักษะการสื่อสารที่ดี มีทักษะในการใช้ภาษา มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสืบค้นติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอย่างรู้เท่าทัน มีความสามารถในการศึกษา วิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษา วิเคราะห์

7) ทักษะการศึกษาทางไกลและสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง หมายถึง มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักวางแผนเป้าหมาย การจัดลำดับความสำคัญ รู้จักวางแผนการใช้เวลา มีวินัยและความรับผิดชอบ รู้จักค้นคว้าหาความรู้ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง และมีความมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียรอยู่เป็นนิจ

8) จิตวิญญาณความเป็นครู หมายถึง เป็นผู้ที่มีความรัก ความเมตตา กรุณาต่อศิษย์ ขยันหมั่นเพียร อุทิศตน วิริยะ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ หนักแน่น อดทน อดกลั้น สรรวมระวางความประพฤติปฏิบัติของตน ให้อยู่ในระเบียบ แบบแผนที่ตั้งงาม รวมทั้งต้องซื่อสัตย์ มีความจริงใจ วางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ

5.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบของกิจกรรมกลุ่มเชิงจิตวิทยาแนะแนวที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีอัตลักษณ์ในด้านนั้นๆตามที่กำหนดไว้ โดยมีขั้นตอนและเทคนิคต่างๆที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับเทคนิคที่ใช้ ประกอบไปด้วยเทคนิคต่างๆต่อไปนี้คือ การแสดงบทบาทสมมติ การใช้ตัวแบบ การให้รางวัลและการให้ข้อเสนอแนะ การชักจูงพฤติกรรม การให้ข้อมูลป้อนกลับ การฝึกจินตนาการถึงสถานการณ์ และการฝึกทักษะ เป็นต้น ส่วนขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่มเชิงจิตวิทยา มีดังนี้

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้แก่ การสนทนานำเข้าสู่เรื่อง ชี้แจงกติกา กฎเกณฑ์ และแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มเชิงจิตวิทยา และเตรียมความพร้อมก่อนลงมือทำกิจกรรม

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ ได้แก่ การที่นักศึกษาลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตนเอง โดยมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน โดยใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การระดมสมอง การแสดงบทบาทสมมติ การใช้กรณีศึกษา การให้รางวัลและการให้ข้อเสนอแนะ การให้ข้อมูลป้อนกลับ และการฝึกจินตนาการถึงสถานการณ์ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต ได้แก่ การให้นักศึกษาวิเคราะห์ จำแนกข้อมูล และอภิปรายผลที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มเชิงจิตวิทยา ความเกี่ยวข้องของสัมพันธ์ และเหตุปัจจัยแห่งการรับรู้ เข้าใจ รับผิดชอบ และพฤติกรรมที่แสดงออกมาโดยการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ โดยสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ นักศึกษาร่วมกันสรุปผลที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน และนำหลักการที่สรุปได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ประเมินผล นักศึกษาอภิปราย ตรวจสอบ และบอกถึงผลที่ได้รับจากการได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเชิงจิตวิทยา และการให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ร่วมกัน

5.4 นักศึกษา หมายถึง ผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ 4 แขนงวิชา ได้แก่ การแนะแนว การวัดและประเมินผลการศึกษา การศึกษานอกระบบ และเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้ทราบถึงอัตลักษณ์นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในเชิงนโยบาย และเชิงวิชาการของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ต่อไป

6.2 ได้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์นักศึกษาเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดอบรมเข้มเสริมประสบการณ์วิชาชีพการแนะแนว ในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตแขนงวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

7. กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

